

30. listopad 2000

OBDOBÍ OD VESTFÁLSKÉHO MÍRU K OSVÍCENSKÝM REFORMÁM

OTÁZKY 1. KOLA

(zakroužkujte dle Vašeho názoru správnou odpověď)

autor : prof. PhDr. Petr Čornej, CSc.

- 1. otázka : V roce 1680 došlo v českých zemích :**
- a) k sestavení prvního katastru
 - b) k prvnímu velkému povstání po třicetileté válce
 - c) k premiéře první česky zpívané opery
 - d) ke střetnutí habsburských vojsk s Turky u Brna
- 2. otázka : Jediným hlavním městem Moravy po třicetileté válce se stalo Brno, poněvadž Olomouc byla :**
- a) totálně zničena
 - b) obsazena Švédy
 - c) obsazena valašskými povstanci
 - d) obléhána Turky
- 3. otázka : Ekonomové, kteří prosazovali názor o obchodu s domácími výrobky jako zdrojem bohatství, se označují jako :**
- a) fyziokraté
 - b) merkantilisté
 - c) kameralisté
 - d) monetaristé
- 4. otázka : Při obležení Vídně Turky roku 1683 hájil hlavní město habsburského soustátí :**
- a) Zdeněk Vojtěch Popel z Lobkovic
 - b) Ignác Bořita z Martinic
 - c) Kašpar Zdeněk Kaplíř ze Sulevic
 - d) Nathanael Vodňanský z Uračova
- 5. otázka : Pragmatickou sankcí, podle níž mohla v případě vymření mužské linie převzít panování žena, vydal Karel VI. roku :**
- a) 1712
 - b) 1740
 - c) 1713
 - d) 1717

- 6. otázka : V letech 1713 - 1714 došlo v českých zemích k poslední velké epidemii :**
- a) skvrnitého tyfu
 - b) úplavice
 - c) moru
 - d) cholery
- 7. otázka : Známy protivník jezuitů a budovatel špitálu v Kuksu se jmenoval :**
- a) Bohuslav Balbín
 - b) František Antonín Špork
 - c) Antonín Koniáš
 - d) Vojtěch Eusebius z Lobkovic
- 8. otázka : První původní operu v dějinách české hudby složil :**
- a) Josef Mysliveček
 - b) František Václav Míča
 - c) Bohuslav Matěj Černohorský
 - d) Jan Dismas Zelenka
- 9. otázka : V letech 1719 a 1729 došlo postupně k blahorečení a svatořečení :**
- a) Anežky Přemyslovny
 - b) Jana Nepomuckého
 - c) Zdislavy z Lemberka
 - d) Jana Nepomuka Neumanna
- 10. otázka : Znamé dílo Antonína Koniáše se jmenuje :**
- a) Klíč kacířské bludy k rozeznání otvírající, k vykořenění zamykající
 - b) Dissertatio apologetica pro lingua Slavonica, praecipue Bohemica
 - c) Kladivo na čarodějnice
 - d) Succubus
- 11. otázka : K velkým čarodějnickým procesům došlo na panství :**
- a) Velké Losiny
 - b) Slavkov u Brna
 - c) Hukvaldy
 - d) Červené Pečky
- 12. otázka : Pražský barokní palác, v němž nyní sídlí Ministerstvo zahraničních věcí ČR, se jmenuje podle původních majitelů :**
- a) Černínský
 - b) Morzinský
 - c) Lobkovický
 - d) Nostický
- 13. otázka : Největší jihočeské dominium drželi v 18. století :**
- a) Rožmberkové
 - b) Švamberkové
 - c) Slavatové z Chlumu
 - d) Schwarzenbergové

14. otázka : Polnosti obdělávané robotou dávaly v porovnání s výnosy selských hospodářství při sklizni nižší úrodu v poměru přibližně :

- a) 4 : 6
- b) 3 : 7
- c) 4,5 : 4,5
- d) 1 : 9

15. otázka : Pojem "přímus" znamená :

- a) robotní povinnost
- b) zákaz stěhování poddaných
- c) právo první noci
- d) povinný odběr vrchnostenských výrobků

16. otázka : Nejnavštěvovanějším mariánským poutním místem byla lokalita :

- a) Svatá hora u Příbrami
- b) Tuřany u Brna
- c) Bílá hora u Prahy
- d) Mikulov na Moravě

17. otázka : Palladium země české se říká :

- a) měděnému mariánskému reliéfu ve Staré Boleslavi
- b) jazyku sv. Jana Nepomuckého
- c) ostatkům sv. Norberta
- d) lebce sv. Václava

18. otázka : Nejstarším českým katastrem je :

- a) berní rula
- b) Kinského revizitace
- c) tereziánský katastr
- d) stabilní katastr

19. otázka : Vůdce chodského povstání Jan Sladký, řečený Kozina, byl roku 1695 popraven :

- a) ve Vídni
- b) v Praze
- c) v Plzni
- d) v Domažlicích

20. otázka : Tvůrcem stavebního slohu označovaného jako barokní gotika byl :

- a) F.M. Brokof
- b) J.B. Fischer z Erlachu
- c) J.B. Santini - Aichel
- d) F.M. Kaňka

21. otázka : Pruský král Fridrich II. vpadl v prosinci 1740 :

- a) do Čech
- b) na Moravu
- c) do Slezska
- d) do Lužice

- 22. otázka** : **Na počátku první války o dědictví rakouské, probíhající v letech 1740 - 1742, vystoupila Francie po boku :**
- a) Kanady
 - b) Rakouska
 - c) Bavorska
 - d) Švédsko
- 23. otázka** : **Dne 18. června 1757 zvítězila habsburská vojska pod velením Leopolda Dauna nad sbory pruského krále Fridricha II. v bitvě :**
- a) u Štěrbohol
 - b) u Chotusic
 - c) u Lovosic
 - d) u Kolína
- 24. otázka** : **K úspěšným vojevodcům habsburských armád v letech sedmileté války náležel :**
- a) Eugen Savojský
 - b) Gideon Ernst Laudon
 - c) Karel Bonaventura Buquoy
 - d) Karel Schwarzenberg
- 25. otázka** : **Toleranční patent, vydaný dne 13. října 1781, povoloval vyznání :**
- a) augšpurské (luterské), bratrské a pravoslavné
 - b) augšpurské (luterské), helvétské a novokřtěnecké
 - c) augšpurské (luterské), helvétské a pravoslavné
 - d) augšpurské (luterské), helvétské a bratrské
- 26. otázka** : **Schválením školního řádu dne 6. prosince 1774 byla v českých a rakouských zemích zavedena povinná školní docházka pro děti ve věku :**
- a) 6 - 12 let
 - b) 7 - 15 let
 - c) 6 - 10 let
 - d) 6 - 14 let
- 27. otázka** : **Důsledkem velkého selského povstání roku 1775 bylo roku 1781 :**
- a) vydání tereziánského trestního zákoníku
 - b) stanovení míry robotní povinnosti
 - c) zrušení roboty
 - d) vydání patentu o zrušení tzv. nevolnictví, ve skutečnosti osobní závislosti poddaných na vrchnosti
- 28. otázka** : **První sčítání obyvatelstva v českých zemích roku 1754 se uskutečnilo především z důvodů :**
- a) církevních a školských
 - b) školských a daňových
 - c) robotních a vojenských
 - d) daňových a vojenských

29. otázka : **Tereziánský katastr zdaňoval** :

- a) půdu poddanskou i vrchnostenskou
- b) pouze poddanskou půdu
- c) pouze vrchnostenskou půdu
- d) vrchnostenskou a církevní půdu

30. otázka : **Velké selské povstání roku 1775 začalo** :

- a) v jižních Čechách (panství Nové Hrady : Rožmberk)
- b) v severovýchodních Čechách (panství Náchod : Teplice n.M.)
- c) na severní Moravě (panství Štramperk : Vsetín)
- d) na Plzeňsku (panství Kralovice : Gutštejn)

31. otázka : **Hlavním představitelem kritického dějepytu v Čechách a kritikem Hájkovy Kroniky české byl** :

- a) F.M. Pelcl
- b) Eliáš Sandrich
- c) Gelasius Dobner
- d) V.M. Kramerius

32. otázka : **Po neúrodě, která způsobila v letech 1771 - 1772 hladomor, se rozšířilo pěstování** :

- a) kukuřice
- b) čočky
- c) prosa
- d) brambor

33. otázka : **Český vynálezce bleskosvodu se jmenoval** :

- a) Prokop Diviš
- b) Tomáš Pěšina
- c) Jan Marcus - Marci
- d) Ignác Born

34. otázka : **Pokus Josefa II. o nahrazení roboty peněžní dávkou a o snížení daňové zátěže se nazýval** :

- a) robotní patent
- b) patent o zrušení nevolnictví
- c) patent berní a urbaniální
- d) patent o zrušení nevolnictví a roboty

35. otázka : **Vlastenecké divadlo Bouda, kde se hrála představení v češtině, stálo v Praze** :

- a) na Senovážném trhu
- b) na Dobytčím trhu
- c) na Koňském trhu
- d) na Malostranském rynku

36. otázka : **Jan Amos Komenský byl pochován :**

- a) v Rotterdamu
- b) v Naardenu
- c) v Bruselu
- d) v Amsterdamu

37. otázka : **První česká veřejná vědecká společnost v Čechách se jmenovala :**

- a) Královská česká společnost nauk
- b) Societas incognitorum
- c) Společnost Vlasteneckého musea v Praze
- d) Kutnohorský naučný kruh

38. otázka : **V letech 1753 - 1757 byl Pražský hrad přestavěn ve slohu :**

- a) barokním
- b) manýristickém
- c) empírovém
- d) klasicistním

39. otázka : **Určete správně dvojici barokních sochařů :**

- a) B. Wohlmut - F.M. Kaňka
- b) B. Ried - M.B. Braun
- c) F.M. Brokof - M.B. Braun
- d) M. Rejsek - M.B. Braun

40. otázka : **Určete zámek, který nebyl postaven v barokním slohu :**

- a) Valtice
- b) Jaroměřice nad Rokytnou
- c) Lednice
- d) Karlova Koruna v Chlumci nad Cidlinou

poznámka : správná odpověď = **1 bod** (maximální počet bodů - **40**)

SPRÁVNÉ ODPOVĚDI 1. KOLA

- 1 b = k prvnímu velkému povstání
po třicetileté válce**
- 2 b = obsazena Švédy**
- 3 b = merkantilisté**
- 4 c = Kašpar Zdeněk Kaplíř ze Sulevic**
- 5 c = 1713**
- 6 c = moru**
- 7 b = František Antonín Špork**
- 8 b = František Václav Míča**
- 9 b = Jana Nepomuckého**
- 10 a = Klíč kacířské bludy k rozeznání otvírající,
k vykořenění zamykající**
- 11 a = Velké Losiny**
- 12 a = Černínský**
- 13 d = Schwarzenbergové**
- 14 d = 1 : 9**
- 15 d = povinný odběr vrchnostenských výrobků**
- 16 a = Svatá hora u Příbrami**
- 17 a = měděnému mariánskému reliéfu
ve Staré Boleslavi**
- 18 a = berní rula**
- 19 c = v Plzni**
- 20 c = J.B. Santini - Aichel**
- 21 c = do Slezska**
- 22 c = Bavorska**
- 23 d = u Kolína**
- 24 b = Gideon Ernst Laudon**
- 25 c = augšpurské (luterské), helvétské a pravoslavné**
- 26 a = 6 - 12 let**
- 27 d = vydání patentu o zrušení tzv. nevolnictví,
ve skutečnosti osobní závislosti poddaných
na vrchnosti**
- 28 d = daňových a vojenských**
- 29 a = půdu poddanskou i vrchnostenskou**
- 30 b = v severovýchodních Čechách
(panství Náchod : Teplice n. M.)**
- 31 c = Gelasius Dobner**
- 32 d = brambor**
- 33 a = Prokop Diviš**
- 34 c = patent berní a urbaniální**
- 35 c = na Koňském trhu**
- 36 b = v Naardenu**
- 37 a = Královská česká společnost nauk**
- 38 d = klasicistním**
- 39 c = F.M. Brokof - M.B. Braun**
- 40 c = Lednice**

OBDOBÍ OD VESTFÁLSKÉHO MÍRU K OSVÍCENSKÝM REFORMÁM

OTÁZKY 2. KOLA

(doplňte správnou odpověď)

autor : prof. PhDr. Petr Čornej, CSc.

1. otázka : **V ostře formulované, leč nepublikované rozpravě podal kritiku politické a hospodářské situace v Českém království po třicetileté válce jezuita :**

.....

2. otázka : **Vzpoureu poddaných na panství Frýdlant v Čechách vedl v letech 1679 - 1680 :**

.....

3. otázka : **Architektem kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře v Žďáru nad Sázavou byl :**

.....

4. otázka : **Slavný barokní básník a hudební skladatel (kupř. koleda "Chtíc, aby spal") působící v Jindřichově Hradci se jmenoval :**

.....

5. otázka : **Jan Amos Komenský strávil poslední léta života ve státě :**

.....

6. otázka : **Autorem sochařských alegorií "Ctností a Neřestí" v Kuksu u Dvora Králové je :**

.....

7. otázka : **K poslednímu vypuzení Židů z Čech došlo za vlády :**

.....

8. otázka : **První učená společnost v českých zemích vznikla roku 1747 ve městě :**

.....

9. otázka : **V letech 1700 - 1714 se habsburská říše zúčastnila války nazývané :**

.....

10. otázka : Sedmiletou válku ukončil roku 1763 mír :

.....

11. otázka : System vlády uplatňovaný v čase panování Marie Terezie a Josefa II. se nazývá :

.....

12. otázka : Bavorský kurfiřt, který se v prosinci 1741 prohlásil českým králem, se jmenoval :

.....

13. otázka : Roku 1745 byl zvolen císařem Svaté říše římské manžel Marie Terezie :

.....

14. otázka : Zákaz mučení při hrdelních procesech byl vydán za vlády :

.....

15. otázka : Roku 1773 byl papežem Klimentem XIV. a následně Marií Terezií zrušen církevní řád :

.....

16. otázka : Roku 1783 bylo v Praze otevřeno nynější Stavovské divadlo. Původně se jmenovalo :

.....

17. otázka : Od r. 1784 byla jako vyučovací jazyk na pražské univerzitě zavedena :

.....

18. otázka : Roku 1789 začaly v Praze vycházet česky psané obrozenecké noviny. Jejich vydavatelem byl :

.....

19. otázka : Roku 1787 se v Praze konala premiéra opery W.A. Mozarta. Které?

.....

20. otázka : Od roku 1765 byl spoluvládce Marie Terezie :

.....

poznámka : správná odpověď = **2 body (maximální počet bodů - **40**)**

SPRÁVNÉ ODPOVĚDI 2. KOLA

1. otázka = **Bohuslav Balbín**
2. otázka = **Andreas (Ondřej) Stelzig**
3. otázka = **Jan Blažej Santini - Aichel**
4. otázka = **Adam Michna z Otradovic**
5. otázka = **Severní Nizozemí**
(Spojené Nizozemí, Holandsko)
6. otázka = **Matyáš Bernard Braun**
7. otázka = **Marie Terezie**
8. otázka = **Olomouc**
9. otázka = **válka o dědictví španělské**
10. otázka = **hubertsburský (Huberstburg)**
11. otázka = **osvícenský absolutismus**
(osvícenský centralismus)
12. otázka = **Karel Albrecht (Karel Albert)**
13. otázka = **František Štěpán Lotrinský (František I.)**
14. otázka = **Marie Terezie**
15. otázka = **jezuitský (jezuité)**
16. otázka = **Nostitzovo**
17. otázka = **němčina**
18. otázka = **Václav Matěj Kramerius**
19. otázka = **Don Giovanni (Don Juan)**
20. otázka = **Josef (Josef II.)**

OBDOBÍ OD VESTFÁLSKÉHO MÍRU K OSVÍCENSKÝM REFORMÁM

OTÁZKY 3. KOLA

"A"

(dopíšte v textu chybějící údaj)

autor : Mgr. Miroslav Stulák

- 1. úryvek :** *Také sňatky synů byly politickou záležitostí prvního řádu, protože případné územní zisky a dědictví zůstaly zachovány habsburskému rodu. Sňatek následníka trůnu s princeznou Izabelou Parmskou byl pokračováním politiky usmiřování mezi Rakouskem a(stát), mezi Habsburky a (panovnický rod).
(J. Galandauer : Osud trůnu habsburského, str. 69, Panorama 1982)*
- 2. úryvek :** *Teoretický základ rakouských osvícenských reforem tvořily tzv. politické vědy. V 18. století byly pěstovány v řadě zemí, nikdy však na ně nebyl kladen takový důraz jako v Rakousku. Jejich předním reprezentantem byl Josef (příjmení), univerzitní učitel a publicista, od 60. let výrazně ovlivňující veřejné mínění v monarchii.
(kol. : Přehled dějin Československa 1526 - 1848, str. 330, Academia 1982)*
- 3. úryvek :** *Habsburská monarchie zaznamenala jistý ústup z velmocenského výsluní již v posledních letech vlády (panovník), ovšem roku 1740 před ní vyvstalo reálné nebezpečí úplného rozpadu. České země se staly předmětem uchvatitelských plánů říšských knížat. Z nich prokázal největší míru vojenské připravenosti pruský král, který již v prosinci 1740 bez vypovězení války vpadl do Slezska. Jeho vítězství nad habsburskou armádou u na jaře 1741 aktivizovala protihabsburskou koalici, v níž se bavorský kurfiřt ucházel o titul římskoněmeckého císaře a českého krále, zatímco saský kurfiřt a polský král August III. usiloval o získání území
(kol. : Dějiny země koruny české, str. 18, Paseka 1992)*

4. úryvek : *Po tvrdě nabytých zkušenostech Marie Terezie nyní chápala, že monarchie více než na spojence musí v neklidné a nebezpečné Evropě spoléhat sama na sebe. Uvědomila si, že budoucnost nadále netkví v extenzivním rozšiřování habsburských držav, ale ve vnitřní konsolidaci. Devět následujících mírových roků vrchovatě využila k rozvinutí vše postihujících reforem. Obklopila se novými lidmi. Zahraniční politiky se ujal geniálně*

prozíravý hrabě Václav Antonín Proměny armády

mladý a schopný hrabě Leopold Josef , který ve svých 34 letech byl už generálporučíkem. Reformu financí, daňového systému, státní správy a dalších souvisejících sfér začal uvádět v život osobně sice

*nesnesitelný, ale inteligentní a oddaný dříč Bedřich Vilém
(Petr Hora : Toulky českou minulostí, 5. díl, Baronet 1996, str. 33)*

"B"

(k jednotlivým letopočtům správně přiřadte události)

			<u>řešení</u>
a) r. 1683	aa)	Karel VI. vydal Pragmatickou sankci.	a +
b) r. 1697	bb)	Po obsazení Prahy bavorsko-francouzským vojskem se bavorský kurfiřt Karel Albert prohlásil českým králem.	b +
c) r. 1713	cc)	Habsburská vojska vedená Evženem Savojským porazila Turky u Zenty.	c +
d) r. 1741	dd)	Marie Terezie provedla reformu školství, byla zavedena povinná školní docházka.	d +
e) r. 1774	ee)	Turecké vojsko obléhající Vídeň bylo rozhodně poraženo. Začalo postupné vytlačování Turků z Uher a Balkánu.	e +

"C"

(vysvětlete pojmy)

- 1) bankocetle
.....
- 2) diligence
.....
- 3) velkokříž řádu Marie Terezie
.....
- 4) panduři
.....
- 5) sáh
.....

poznámka : správná odpověď = 2 body (maximální počet bodů - 44)

SPRÁVNÉ ODPOVĚDI 3. KOLA

"A"

1. úryvek = Josefa II., Francií, Bourbony
2. úryvek = Sonnenfels
3. úryvek = Karel VI. + Friedrich II. (Bedřich II.)
Molvic + Karel Albert + Moravy
4. úryvek = Kounic + Daun + Haugwitz

"B"

a	+	ee
b	+	cc
c	+	aa
d	+	bb
e	+	dd

"C"

- bankocetle = první papírové bankovky v rakouské monarchii
diligence = pohodlné pérované vozy rakouské státní pošty
sloužící k přepravě zásilek i osob
velkokříž řádu Marie Terezie = nejvyšší vojenské vyznamenání
habsburského mocnářství
panduři = vojáci střežící neklidnou turecko-uherskou hranici
v 18. století, většinou to byli Chorvaté
sáh = plošná míra zavedená za Marie Terezie (3,5 m²)